

Polygala serpyllifolia

Hedjungfrulin

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Fabales (ärtordningen), **Familj:** Polygalaceae (jungfrulinsväxter), **Släkte:** *Polygala* (jungfrulinsläktet), **Art:** *Polygala serpyllifolia* - hedjungfrulin Hosé
Synonymer:

Kännetecken

Hedjungfrulin är en relativt svåridentifierad art. I fält bör man spana efter lågvuxna, spensliga, få- och småblommiga jungfrulin med blå blommor. För att vara säker på bestämningen måste man kontrollera att de nedersta bladen på skotten är motsatta, eller åtminstone nästan motsatta (Ljungstrand 2012).

Utbredning och status

Hedjungfrulin är i Sverige blott känt från två lokaler på Västkusten, dels föreligger en äldre insamling från Varberg av år 1842, dels upptäcktes den på Älgön i södra Bohuslän år 2012 (Ljungstrand 2012). På denna senare lokal, på östra delen av Älgöns ljunghed, räknades i början av juni 2015 ca 1000 individ av hedjungfrulin (Artportalen 2015). Inom övriga Norden har arten ett relativt stort antal lokaler på Jylland, huvudsakligen på västra delen (Pedersen 1956), medan den är vittspridd och ofta vanlig på norska Vestlandet, ungefär från Kristiansand till Kristiansund (Fægri 1960, Lid m.fl. 2005). Därtill förekommer arten även på Färöarna (Hultén & Fries 1986). För övrigt har hedjungfrulin en oceanisk utbredning i Västeuropa från norra Portugal till danska gränsen med spridda bergsförekomster i Centraleuropa, som östligast i Österrike och Slovenien (Hultén & Fries 1986). Hedjungfrulin är rödlistad som Starkt hotad (EN) i Tjeckien (Grulich 2012), som Sårbar (VU) i Tyskland ("3 Gefährdet"; Ludwig & Schnittler 1996) och i Luxemburg (Colling 2005), samt som Nära hotad (NT) i Danmark (Wind & Pihl 2010).

Ekologi

Hedjungfrulin är inom Norden framför allt en karaktärsart för kalk- och näringsfattiga fukthedar. Arten påträffas även i fattigkärr och (åtminstone i kanten av) mossar, och kan också uppträda på torrare ljunghed (vilket är fallet på Älgön) samt på gräsdominerade betesmarker, ofta bland borsttåg *Juncus squarrosus*. Arten är mycket betestolerant, och kan fortleva även i mycket hårt betade marker (Fægri 1960, Pedersen 1956).

Hot

Hedjungfrulin missgynnas av upphörande hävd med därpå följande igenväxning, liksom av konstgödning eller annan ökad näringstillförsel. Arten har i Sverige förmodligen missgynnats av trädplantering av tidigare öppna ljunghedar.

Åtgärder

Inom Älgöns naturreservat förefaller hävden, med bränning och nötbete, vara lämpad för hedjungfrulinets fortlevnad, men arten bör följas på lokalen av floraväktare. Om fler lokaler skulle påträffas i Sverige bör de få adekvat skötsel som tar hänsyn till artens ekologiska krav.

Litteratur

- Artportalen 2015. *Rapportsystem för växter, djur och svampar*. ArtDatabanken, SLU. [<http://www.artportalen.se>] [uttag 2015-11-09].
- Colling, G. 2005. *Red list of the vascular plants of Luxembourg - Pteridophyta and Spermatophyta*. [<https://ps.mnhn.lu/recherche/redbook/vascplants/default.htm>]
- Fægri, K. (m.fl.) 1960. Coast plants. I: Fægri, K., Gjørevoll, O., Lid, J. & Nordhagen, R. (red.), *Maps of distribution of Norwegian vascular plants*. Volume I. Oslo University press.
- Grulich, V. 2012. Red list of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. *Preslia* 84: 631-645.
- Hultén, E. & Fries, M. 1986. *Atlas of North European vascular plants north of the Tropic of Cancer*. [Volume] II. Koeltz Scientific Books, Königstein.
- Lid, J., Lid, D.T. [& Elven, R.] (m.fl.) 2005. *Norsk flora*. 7. utgåva. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Ljungstrand, E. 2012. Hedjungfrulin äntligen påvisat i Sverige. *Svensk Botanisk Tidskrift* 106(6): 298-308.
- Ludwig, G. & Schnittler, M. 1996. *Rote Liste gefährdeter Pflanzen Deutschlands*. Bundesamt für Naturschutz, Bonn.
- Pedersen, A. 1956. Danmarks Topografisk-Botaniske Undersøgelse iværksat af Dansk Botanisk Forening. Nr. 21. Rubiaceernes, Polygalaceernes, Linaceernes, Oxalidaceernes og Balsaminaceernes udbredelse i Danmark. *Botanisk Tidsskrift* 53(2): 137-196.
- Wind, P. & Pihl, S. (red.) 2010. *The Danish red list*. The National Environmental Research Institute, Aarhus University. [<http://redlist.dmu.dk>]

Författare

Erik Ljungstrand 2015. © Artdatabanken, SLU 2015